

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (desmitā palāta)

2023. gada 30. martā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Ar mantojuma tiesībām saistīti pasākumi – Regula (ES) Nr. 650/2012 – 13. pants – Mantineika paziņojums par mantojuma atraidīšanu savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā – Šāda paziņojuma vēlāka reģistrēšana citas dalībvalsts reģistrā pēc cita mantinieka lūguma

Lietā C-651/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sofiyiski rayonen sad* (Sofijas rajona tiesa, Bulgārija) iesniegusi ar 2021. gada 25. oktobra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts tajā pašā dienā, tiesvedībā, ko uzsācis

M. Ya. M.,

TIESA (desmitā palāta)

šādā sastāvā: M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents), kas pilda palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] un Z. Čehi [*Z. Csehi*],

ģenerālvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Eiropas Komisijas vārdā – *W. Wils* un *I. Zaloguin*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2022. gada 10. novembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV 2012, L 201, 107. lpp.) 13. pantu.
- 2 Šis lūgums ticis iesniegts tiesvedībā, kuru mantinieka statusā uzsācis M. Ya. M., jautājumā par lūgumu citas dalībvalsts reģistrā reģistrēt paziņojumu par mantojuma atraidīšanu, ko veicis cits mantinieks savas pastāvīgās dzīvesvietas tiesā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Regulas Nr. 650/2012 7., 23., 32. un 67. apsvērumā ir noteikts:
 - “(7) Būtu jāveicina iekšējā tirgus pienācīga darbība, novēršot šķēršļus, ko saistībā ar personu brīvu pārvietošanos rada grūtības izmantot savas tiesības attiecībā uz mantošanu, kurai ir pārrobežu elementi. Eiropas tiesiskuma telpā pilsoņiem ir jāvar laikus organizēt savu mantojumu. Efektīvā veidā ir jānodrošina mantinieku un legātāru, citu mirušajam tuvu personu, kā arī mantojuma kreditoru tiesības.
- [..]
- (23) Ņemot vērā iedzīvotāju arvien pieaugošo mobilitāti un lai [Eiropas] Savienībā nodrošinātu pareizu tiesu organizāciju, un reālu piesaisti starp mantojumu un dalībvalsti, kurā īsteno jurisdikciju, šajā regulā būtu jāparedz, ka vispārējs piesaistes kritērijs, lai noteiktu gan jurisdikciju, gan piemērojamos tiesību aktus, ir mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī. [..]
- [..]
- (32) Lai vienkāršotu to mantinieku un legātāru situāciju, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā izskata vai izskatīs mantošanas lietu, ar šo regulu jebkurai personai, kurai saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem ir tiesības sniegt paziņojumus par mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu, vai attiecībā uz savas atbildības ierobežošanu par mantojuma parādiem, būtu jāļauj sniegt šādu paziņojumu tādā veidā, kā tas ir paredzēts viņu pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktos, minētās dalībvalsts tiesās. Tam nevajadzētu liegt izdarīt šādus paziņojumus citās minētās dalībvalsts iestādēs, kuras ir kompetentas pieņemt šādus paziņojumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Personām, kas izvēlējušās izmantot iespēju sniegt paziņojumu savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, par šādu paziņojumu būtu pašām jāinformē tiesa vai iestāde, kas nodarbojas vai nodarbosies ar mantošanas lietu, ievērojot visus termiņus, kādi noteikti mantošanai piemērojamos tiesību aktos.

[..]

(67) Lai panāktu ātru, vienkāršu un efektīvu mantošanas lietu ar pārrobežu elementiem nokārtošanu Savienības robežās, mantiniekiem, legātāriem, testamenta izpildītājiem vai mantojuma administratoriem vajadzētu spēt vienkārši apliecināt savu statusu un/vai tiesības un pilnvaras citā dalībvalstī, piemēram, dalībvalstī, kurā atrodas mantojamais īpašums. [..]”

4 Šīs regulas II nodaļā “Jurisdikcija” tostarp ir ietverts tās 4. un 13. pants.

5 Minētās regulas 4. pantā “Vispārēja jurisdikcija” ir paredzēts:

“Jurisdikcija lemt par mantošanu kopumā ir tās dalībvalsts tiesām, kurā mirušajam nāves brīdī bija pastāvīgā dzīvesvieta.”

6 Atbilstoši šīs pašas regulas 13. pantam “Mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšana vai atraidīšana”:

“Papildus tiesai, kurai ir jurisdikcija lemt par mantošanu saskaņā ar šo regulu, tās dalībvalsts tiesām, kurā ir pastāvīgā dzīvesvieta jebkurai personai, kas saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem var tiesā izdarīt paziņojumu par mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu vai izdarīt tādu paziņojumu, kas paredzēts, lai ierobežotu attiecīgās personas atbildību par mantojuma saistībām, ir jurisdikcija saņemt šādus paziņojumus, ja saskaņā ar minētās dalībvalsts tiesību aktiem šādus paziņojumus var izdarīt tiesā.”

7 Regulas Nr. 650/2012 III nodaļā “Piemērojamie tiesību akti” tostarp ir ietverts 21. un 22. pants.

8 Šīs regulas 21. panta “Vispārīgs noteikums” 1. punktā ir paredzēts:

“Ja vien šajā regulā nav paredzēts citādi, mantošanai kopumā piemērojamie tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā bija mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī.”

9 Šīs regulas 22. panta “Piemērojamo tiesību aktu izvēle” 1. punktā ir paredzēts:

“Persona kā tiesību aktus, kas reglamentē tās atstāto mantojumu kopumā, var izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī.”

Bulgārijas tiesības

10 *Zakon za nasledstvo* (Mantojuma likums; 1949. gada 29. janvāra DV Nr. 22) redakcijas, kas piemērojama pamatlietas faktu brīdī (turpmāk tekstā – “Mantojuma likums”), 48. pantā ir paredzēts, ka mantojumu iegūst, to pieņemot, un pieņemšana stājas spēkā mantojuma atklāšanās brīdī.

11 Saskaņā ar šī likuma 49. panta 1. punktu pieņemšanu var veikt ar rakstveida paziņojumu, kas adresēts *Rayonen sad* (rajona tiesa, Bulgārija) tajā apgabalā, kurā mantojums ir atklājies. Šādā gadījumā mantojuma pieņemšanu reģistrē šim nolūkam paredzētā reģistrā.

12 Atbilstoši minētā likuma 51. panta 1. punktam, pamatojoties uz jebkuras ieinteresētās personas pieteikumu, *Rayonen sad* (rajona tiesa) pēc personas, kam ir tiesības uz mantojumu, uzaicināšanas nosaka tai termiņu, kurā jāpaziņo par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu. Šā paša likuma 51. panta 2. punktā ir noteikts, ka tad, ja mantinieks nepaziņo savu lēmumu tam

- noteiktajā termiņā, viņš zaudē tiesības pieņemt mantojumu. Saskaņā ar minētā 51. panta 3. punktu mantinieka paziņojums ir jāieraksta šī paša likuma 49. panta 1. punktā paredzētajā reģistrā.
- 13 Saskaņā ar Mantojuma likuma 52. pantu mantojuma atraidīšana notiek atbilstoši šī likuma 49. panta 1. punktā paredzētajai kārtībai un tiek ierakstīta reģistrā saskaņā ar šo pašu kārtību.
 - 14 *Grazhdanski protsesualen kodeks* (Civilprocesa kodekss; 2007. gada 20. jūlija DV Nr. 59) redakcijas, kas piemērojama pamatlietai (turpmāk tekstā – “Civilprocesa kodekss”), 26. panta 1. punktā ir paredzēts, ka civilprocesa puses ir personas, kuru vārdā un pret kurām notiek tiesvedība. 26. panta 2. punktā ir noteikts, ka, izņemot likumā paredzētos gadījumus, neviens savā vārdā nevar atsaukties uz citas personas tiesībām tiesā.
 - 15 Atbilstoši minētā kodeksa 531. panta 1. punktam tiesvedība bezstrīdus kārtībā sākas ar ieinteresētās personas rakstveida pieteikumu.
 - 16 Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 533. pantu tiesai pēc savas ierosmes ir jāpārbauda, vai ir ievēroti prasītā lēmuma pieņemšanas nosacījumi. Tā pēc savas ierosmes var iegūt pierādījumus un ņemt vērā faktus, kurus pieteicējs nav norādījis.
 - 17 *Pravilnik za administratsiata v sadilishtata* (Noteikumi par tiesu administrāciju; 2017. gada 22. augusta DV Nr. 68) redakcijas, kas piemērojama pamatlietai, 39. panta 1. punkta 11. apakšpunktā ir paredzēts:

“Kancelejā elektroniskā un/vai papīra formā tiek glabāti šādi reģistri:

[..]

11. reģistrs par mantojuma pieņemšanu un atraidīšanu.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 18 Pieteikuma iesniedzējs pamatlietā, Bulgārijas pilsonis M. Ya. M., paziņoja, ka ir viņa vecāsmātes M. T. G. – 2019. gada 29. martā Grieķijā mirušās Bulgārijas pilsones – mantinieks.
- 19 Prasītājs pamatlietā vērsās *Sofijski rayonen sad* (Sofijas rajona tiesa, Bulgārija), iesniedzējtiesā, ar pieteikumu reģistrēt cita mantinieka, proti, mirušās laulātā, paziņojumu par mantojuma atraidīšanu. Šajā ziņā viņš iesniedza Bulgārijas iestāžu izsniegtu mantošanas apliecību, saskaņā ar kuru mirušās mantinieki ir viņas laulātais H. H., Grieķijas pilsonis, viņas meita I. M. N. un pieteikuma iesniedzējs pamatlietā.
- 20 Šajā tiesvedībā šis pēdējais minētais iesniedza protokolu, kuru izsniegusi *Eirinodikeio Athinon* (Atēnu miertiesa, Grieķija) un kurā norādīts, ka mirušās laulātais 2019. gada 28. jūnijā ir ieradies šajā tiesā un paziņojis par mantojuma atraidīšanu. Turklāt mirušās laulātais esot paziņojis, ka viņas pēdējā dzīvesvieta bijusi Grieķijā.
- 21 Tomēr iesniedzējtiesa norāda, ka tajā nav precizēts, kur bijusi mirušās personas pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta, un ka informāciju par šo jautājumu tā varējusi iegūt tikai pēc tam, kad tikusi noteikta tās jurisdikcija, lai reģistrētu paziņojumu par mantojuma atraidīšanu, kas iepriekš sniegts atraidošā mantinieka pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī.

- 22 Turklāt no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka pieteikuma iesniedzējs pamatlietā nerīkojas kā mantojuma atstājēja laulātā pilnvarotais pārstāvis, bet apgalvo, ka viņš kā cits tāda paša ranga mantinieks ir ieinteresēts paziņojuma par attiecīgā mantojuma atraidīšanu reģistrācijā, jo šī reģistrācija palielinātu viņa mantojuma daļu.
- 23 Šādos apstākļos iesniedzējtiesa jautā, vai šāds paziņojums ir jāreģistrē arī tiesā, kurai ir vispārēja jurisdikcija lemt par aplūkojamo mantojumu kopumā, ja šo paziņojumu ir saņēmusi kompetentā tiesa saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 13. pantu. Turklāt tā jautā par iespēju pēc viena mantinieka lūguma reģistrēt otra mantinieka paziņojumu par mantojuma atraidīšanu.
- 24 Iesniedzējtiesa uzskata, ka Regulas Nr. 650/2012 13. pants var radīt jurisdikcijas kolīziju, jo, kā izriet no šīs regulas vispārīgajiem noteikumiem, jurisdikciju nosaka pēc mantojuma atstājēja, nevis mantinieka pastāvīgās dzīvesvietas. Lai gan tiesa, kurai ir jurisdikcija lemt par mantošanu, principā ir tās dalībvalsts tiesa, kurā atrodas mantojuma atstājēja pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta, tomēr esot iespējams, ka pēdējā minētā tiesa nezina, ka kāda mantinieka pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā ir reģistrēts paziņojums par mantojuma atraidīšanu vai pieņemšanu.
- 25 Tādējādi Regula Nr. 650/2012 radot juridisku vakuumu, jo tā paredz dažādu dalībvalstu tiesu vienlaicīgu jurisdikciju, proti, mantojuma atstājēja pēdējās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesas jurisdikciju un tā mantinieku pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesas jurisdikciju, tomēr neuzliekot pēdējai minētajai pienākumu informēt pirmo tiesu par šādu paziņojumu esamību.
- 26 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka šāda informēšanas pienākuma neesamība neatbilst Bulgārijas likumdevēja un judikatūras koncepcijai, saskaņā ar kuru visi paziņojumi par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu ir koncentrēti vienā vietā un vienā tiesu reģistrā, kurā var veikt atbilstošu meklēšanu. Šī koncepcija palīdzētu nodrošināt tiesisko drošību, kas šajā gadījumā izrietētu no iespējas saglabāt visu informāciju par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu vienā un tajā pašā vietā.
- 27 Tā kā Regulā Nr. 650/2012 šāds informēšanas pienākums nav skaidri paredzēts, iesniedzējtiesa jautā par tās tiesvedības raksturu, kurā pieteikuma iesniedzējs pamatlietā lūdz reģistrēt nevis savu, bet viena no pārējiem mantiniekiem izdarīto mantojuma atraidīšanu. Taču Bulgārijas tiesībās šāda procedūra neesot paredzēta. Princips, saskaņā ar kuru ikviens pats aizstāv savas tiesības tiesā, neļauj citas personas paziņojumus reģistrēt mantojuma pieņemšanas un atraidīšanas reģistrā.
- 28 Līdz ar to šī tiesa vēlas noskaidrot, pirmām kārtām, vai ar Regulas Nr. 650/2012 13. pantu netieši ir aizliegts mantinieka pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī veikt paziņojumu par mantojuma atraidīšanu vēlāk reģistrēt tās dalībvalsts tiesā, kurā mirušajam viņa nāves dienā, iespējams, bija pastāvīgā dzīvesvieta.
- 29 Šajā ziņā minētā tiesa pauž priekšroku risinājumam, saskaņā ar kuru vairākās dalībvalstīs tiek atļauts reģistrēt vairākus paziņojumus par mantojuma atraidīšanu. Tā norāda, ka šāds risinājums būtiski neietekmētu tiesisko drošību, jo, no vienas puses, dalībvalstu tiesību sistēmās ir paredzēti noteikumi par to, kā rīkoties, ja eksistē vairāki secīgi paziņojumi par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu, un, no otras puses, strīdā par mantojuma tiesībām tiesa, kurā ir iesniegts pieteikums, var novērtēt šo paziņojumu juridiskās sekas atkarībā no datuma, kurā tie izdarīti.

- 30 Otrām kārtām, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kura persona pēc tam, kad vienā dalībvalstī ir reģistrēts paziņojums par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu, var lūgt vēlāk reģistrēt šo paziņojumu citā dalībvalstī. Šis jautājums esot svarīgs, jo Bulgārijas procesuālajās tiesībās nav paredzēta iespēja Bulgārijas tiesā reģistrēt šādu jau citā dalībvalstī reģistrētu paziņojumu. Šo paziņojumu var izdarīt tikai attiecīgais mantinieks personiski. Tādējādi rodoties jautājums, vai mantinieks mantojuma atstājēja iespējamās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī var lūgt reģistrēt paziņojumu par attiecīgā mantojuma atraidīšanu, ko izdarījis cits mantinieks un kas ir reģistrēts pēdējā minētā pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, ja tas nav skaidri paredzēts pirmās dalībvalsts tiesībās.
- 31 Iesniedzējtiesa uzskata, ka efektīva Regulas Nr. 650/2012 13. panta un šīs regulas 32. apsvērumā noteiktajam mērķim atbilstoša piemērošana, proti, ka mantiniekam nebūtu jāliek ceļot uz mantojuma atstājēja pēdējās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsti vai algot pārstāvi *ad litem* šajā dalībvalstī, lai sniegtu paziņojumu par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu, nosaka to, ka katram mantiniekam ir jāvar lūgt reģistrēt paziņojumu par mantojuma atraidīšanu, kas iepriekš ir izdarīts citā dalībvalstī. Šajā gadījumā tas ļautu nepiemērot Bulgārijas procesuālās tiesības, ievērojot nepieciešamību atkāpties no dalībvalstu procesuālās autonomijas principa, lai garantētu efektīvu 13. panta piemērošanu.
- 32 Savukārt, ja paziņojuma par mantojuma atraidīšanu reģistrācija būtu iespējama gan attiecīgā mantinieka pastāvīgās dzīvesvietas valstī, gan tajā dalībvalstī, kur mirušajam bijusi pastāvīgā dzīvesvieta tā nāves brīdī, bet tikai ar nosacījumu, ka šis mantinieks personīgi iesniedz šādu paziņojumu, šis nosacījums atņemtu saturu Regulas Nr. 650/2012 13. pantam.
- 33 Šajā ziņā iesniedzējtiesa piebilst, ka Regulai Nr. 650/2012 ir kāds trūkums, jo tajā tiesai, kurai ir jurisdikcija saņemt paziņojumu par mantojuma atraidīšanu, nav noteikts pienākums informēt tiesu, kurai ir vispārēja jurisdikcija lemt par šo mantojumu kopumā, par šāda paziņojuma esamību. Līdz ar to, lai novērstu konfliktus starp mantiniekiem, bet arī lai tiktu ievērota mantinieka vēlme atraidīt mantojumu, katram mantiniekam ir jābūt pilnvarotam reģistrēt šo vēlmi mantojuma atstājēja pēdējās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts reģistros.
- 34 Šādos apstākļos *Sofiyski rayonen sad* (Sofijas rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai [Regulas (ES) Nr. 650/2012] 13. pants, aplūkojot to kopā ar tiesiskās drošības principu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka pēc tam, kad mantinieks savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā jau ir lūdzis reģistrēt paziņojumu par mantojuma atstājēja, kura pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī atradās citā Eiropas Savienības dalībvalstī, mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu, cits mantinieks šajā pēdējā minētajā valstī var prasīt minētās atraidīšanas vai pieņemšanas atkārtotu reģistrāciju?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir tāda, ka atkārtota reģistrācija ir atļauta, vai [Regulas (ES) Nr. 650/2012] 13. pants, aplūkojot to kopā ar tiesiskās drošības aizsardzības principu un Savienības tiesību efektīvas īstenošanas principu, kā arī dalībvalstu lojālas sadarbības pienākumu saskaņā ar LES 4. panta 3. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj, ka tad, ja mantinieks savā pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī ir atraidījis kopīga mantojuma atstājēja mantojumu, citam mantiniekam, kura dzīvesvieta ir dalībvalstī, kurā bija mantojuma atstājēja pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī, ir atļauts pieteikt šā atraidījuma reģistrāciju, neraugoties uz to, ka šis pēdējās valsts procesuālajās tiesībās nav paredzēta iespēja reģistrēt mantojuma atraidījumu citas personas vārdā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

- 35 Vispirms jānorāda, ka no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka saskaņā ar mantojuma atstājējas laulātā norādēm viņas pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta bija Grieķijā. Tas nozīmē, ka Grieķijas tiesām ir jurisdikcija lemt par visiem mantošanas jautājumiem, jo piemērojamās tiesību normas principā ir Grieķijas tiesības, ja vien atbilstoši Regulas Nr. 650/2012 22. panta 1. punktam mirusi neizvēlējās savas pilsonības dalībvalsts tiesību aktus, proti, Bulgārijas, kā viņas mantojumam piemērojamās tiesību aktus.
- 36 Tomēr iesniedzējtiesa norāda, ka tās rīcībā nav precīzas informācijas par mirušās personas pēdējo pastāvīgo dzīvesvietu un ka, lai varētu iegūt šādu informāciju, tai vispirms būs jāapstiprina sava jurisdikcija attiecībā uz paziņojuma par mantojuma atraidīšanu, kas sniegts atraidošā mantinieka pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā, reģistrēšanu.
- 37 Tādējādi šajā lietā nešķiet, ka varētu tikt skaidri noteikta dalībvalsts, kuras tiesām ir vispārēja jurisdikcija atbilstoši Regulas Nr. 650/2012 4. pantam. Taču, kā ģenerālvokāts būtībā ir norādījis secinājumu 39. punktā, ja izrādītos, ka mantojuma atstājējas pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta ir Grieķijā, saskaņā ar šo tiesību normu šīs dalībvalsts tiesām būtu jālemj par visiem jautājumiem, kas saistīti ar attiecīgo mantojumu, jo iesniedzējtiesai ir jurisdikcija tikai saņemt iespējamās paziņojumus atbilstoši šīs regulas 13. pantam kā mantinieka pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesai.
- 38 Ņemot vērā šos apsvērumus, iesniedzējtiesai vispirms ir jāpārbauda vieta, kurā bija mantojuma atstājējas pastāvīgā dzīvesvieta, pirms tā novērtē nosacījumus, ar kādiem pēc mantinieka lūguma reģistrā tiek ierakstīts paziņojums par cita mantinieka veiktu mantojuma atraidīšanu tā pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī.
- 39 Šajā ziņā gadījumā, ja izrādītos, ka Bulgārijas tiesību normas liedz iesniedzējtiesai pārbaudīt savu jurisdikciju izskatīt attiecīgo mantojuma lietu, šai tiesai tās nebūtu jāpiemēro. Proti, saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru valsts tiesai, kurai ir pienākums savas jurisdikcijas ietvaros piemērot Savienības tiesību normas, ir pienākums nodrošināt šo normu pilnīgu efektivitāti, vajadzības gadījumā pēc savas ierosmes nepiemērojot jebkuru tām pretrunā esošu valsts tiesību normu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

Par lietas būtību

- 40 Ar saviem jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 650/2012 13. pants nepieļauj, ka tad, ja mantinieks savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā ir lūdzis reģistrēt paziņojumu par mantojuma atstājēja, kura pastāvīgā dzīvesvieta viņa nāves brīdī atradās citā dalībvalstī, mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu, cits mantinieks pēdējās minētās dalībvalsts kompetentajā tiesā lūdz vēlāk reģistrēt šo paziņojumu.
- 41 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas, gan no vienlīdzības principa prasībām izriet, ka Savienības tiesību normas formulējums, kurā nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu tās saturu un piemērošanas jomu, visā Savienībā parasti ir interpretējams autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā ne vien šīs tiesību

- normas formulējumu, bet arī tās kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi (spriedums, 2022. gada 2. jūnijs, T.N. un N.N. (Paziņojums par mantojuma atraidīšanu) (C-617/20, EU:C:2022:426, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Pirmām kārtām, attiecībā uz Regulas Nr. 650/2012 13. panta tekstu ir jāatgādina, ka saskaņā ar šo normu papildus tiesai, kurai ir jurisdikcija lemt par mantošanu atbilstoši minētajai regulai, tās dalībvalsts tiesām, kurā ir pastāvīgā dzīvesvieta jebkurai personai, kas saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem var tiesā sniegt paziņojumu par mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu vai izdarīt tādu paziņojumu, kas paredzēts, lai ierobežotu attiecīgās personas atbildību par mantojuma saistībām, ir jurisdikcija saņemt šādus paziņojumus.
- 43 Otrām kārtām, attiecībā uz Regulas Nr. 650/2012 13. panta kontekstu ir jāatgādina, ka šis pants ietilpst šīs regulas II nodaļā, kurā ir reglamentēti visi tiesu jurisdikcijas pamati mantošanas lietās. Tādējādi 13. pantā ir paredzēta alternatīva tiesas jurisdikcija, kuras mērķis ir ļaut mantiniekiem, kā pastāvīgā dzīvesvieta nav dalībvalstī, kuras tiesām ir jurisdikcija izskatīt mantošanas lietu, iesniegt savus paziņojumus par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu tās dalībvalsts tiesā, kurā ir viņu pastāvīgā dzīvesvieta saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 4.–11. panta vispārīgajiem noteikumiem (spriedums, 2022. gada 2. jūnijs, T.N. un N.N. (Paziņojums par mantojuma atraidīšanu), C-617/20, EU:C:2022:426, 37. punkts).
- 44 Trešām kārtām, attiecībā uz Regulas Nr. 650/2012 izvirzītajiem mērķiem, ir jāatgādina, ka atbilstoši tās 7. apsvērumam tā ir vērsta uz to, lai veicinātu iekšējā tirgus pienācīgu darbību, novēršot šķēršļus to personu pārvietošanās brīvībai, kuras vēlas izmantot savas tiesības, kas izriet no pārrobežu mantošanas. Konkrētāk, Eiropas tiesiskuma telpā efektīvi ir jānodrošina mantinieku un legātāru, citu mirušajam tuvu personu, kā arī mantojuma kreditoru tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 2. jūnijs, T.N. un N.N. (Paziņojums par mantojuma atraidīšanu), C-617/20, EU:C:2022:426, 42. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 45 Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka Regulas Nr. 650/2012 13. panta – lasot to kopsakarā ar tās 32. apsvērumu, saskaņā ar ko šīs tiesību normas mērķis ir vienkāršot to mantinieku un legātāru situāciju, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā izskata vai izskatīs mantošanas lietu, – mērķis ir vienkāršot mantinieku un legātāru darbības, atkāpjoties no šīs regulas 4.–11. pantā paredzētajiem jurisdikcijas noteikumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 2. jūnijs, T.N. un N.N. (Paziņojums par mantojuma atraidīšanu), C-617/20, EU:C:2022:426, 41. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 46 It īpaši attiecībā uz jautājumu par paziņojumu par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu nosūtīšanu tiesai, kuras jurisdikcijā ir izskatīt mantojuma lietu, ir jānorāda, ka saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 32. apsvēruma pēdējo teikumu “personām, kas izvēlējušās izmantot iespēju sniegt paziņojumu savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, par šādu paziņojumu būtu pašām jāinformē tiesa vai iestāde, kas nodarbojas vai nodarbosies ar mantošanas lietu, ievērojot visus termiņus, kādi noteikti mantošanai piemērojamos tiesību aktos”.
- 47 Šī 32. apsvēruma pēdējais teikums liek pirmšķietami noprast, ka Savienības likumdevēja ieskatā ir nepieciešams, lai paziņojums par mantojuma atraidīšanu, kas sniegts attiecīgā mantinieka pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā, tiktu darīts zināms tiesai, kuras jurisdikcijā ir izskatīt mantošanas lietu. Tomēr ir jākonstatē, ka Regulas Nr. 650/2012 13. pantā nav paredzēts mehānisms, kā šādus paziņojumus mantojumu atraidījušā mantinieka pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesa dara zināmus tai tiesai, kurai ir jurisdikcija izskatīt mantošanas lietu. Tomēr

32. apsvērumā ir prezumēts, ka personām, kuras ir izmantojušas iespēju sniegt šādus paziņojumus savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, ir pienākums šos paziņojumus darīt zināmus iestādēm, kas ir atbildīgas par mantojumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 2. jūnijs, T.N. un N.N. (Paziņojums par mantojuma atraidīšanu), C-617/20, EU:C:2022:426, 47. punkts).
48. Šajā ziņā, lai gan ir taisnība, ka mantojumu atraidījušajam mantiniekam ir interese informēt tiesu, kurai ir jurisdikcija izskatīt mantošanas lietu, par šāda paziņojuma esamību, lai novērstu to, ka šī tiesa pieņem materiāli kļūdainu nolēmumu, kas būtu pretrunā tā paustajai gribai, tomēr Regulas Nr. 650/2012 normas tam šajā ziņā neuzliek saistošu pienākumu. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka mantojumu atraidījušajam mantiniekam pašam vienmēr ir jāinformē minētā tiesa par šāda paziņojuma esamību.
49. Šādos apstākļos saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 13. pantu sniegto paziņojumu nosūtīšana tiesai, kurai ir jurisdikcija izskatīt mantošanas lietu, ir jāinterpretē plaši. Proti, šis nosūtīšanas mērķis ir ļaut šai tiesai uzzināt par šāda paziņojuma esamību un ņemt to vērā mantojuma izskatīšanas laikā. Šajā ziņā nav nozīmes veidam, kādā šis paziņojums tiek darīts zināms minētajai tiesai.
50. Proti, Regulai Nr. 650/2012 nav pretrunā tas, ka tad, ja mantinieks savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā ir reģistrējis paziņojumu par mantojuma atstājēja, kura pastāvīgā dzīvesvieta viņa nāves brīdī bija citā dalībvalstī, mantojuma atraidīšanu, cits mantinieks lūdz šo paziņojumu vēlāk reģistrēt šajā pēdējā minētajā dalībvalstī. Ir jāuzskata, ka mantiniekam, kurš var gūt labumu no šāda paziņojuma, ir jābūt iespējai informēt tiesu, kuras jurisdikcijā ir lemt par mantojumu, par šī paziņojuma esamību, ja mantojumu atraidījušais mantinieks pats to nav darījis, lai atvieglotu šī mantojuma izskatīšanu.
51. Šādu interpretāciju apstiprina Regulas Nr. 650/2012 izvirzītie mērķi, kas minēti šī sprieduma 44. punktā un kas it īpaši ir vērsti uz to, lai novērstu šķēršļus to personu pārvietošanās brīvībai, kuras vēlas izmantot savas tiesības sakarā ar pārrobežu elementus ietverošu mantošanu.
52. Šajā ziņā ir jāuzsver – tas, ka tiesa, kurai ir jurisdikcija izskatīt mantošanas lietu, tiek informēta par paziņojumu par šī mantojuma atraidīšanu, ko mantinieks ir sniedzis savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā Regulas Nr. 650/2012 13. panta izpratnē, ir nevis paziņojums citas personas vārdā, bet gan tikai minētā paziņojuma par mantojuma atraidīšanu nosūtīšana šai pirmajai tiesai.
53. Turklāt šajā ziņā nav nozīmes tam, ka tādos dalībvalsts tiesību aktos kā pamatlietā ir paredzēta minētā paziņojuma par mantojuma atraidīšanu reģistrācija tiesu reģistrā, lai visi paziņojumi par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu tiktu koncentrēti vienā un tajā pašā vietā un vienā tiesu reģistrā, kurā varētu veikt atbilstošu meklēšanu.
54. Turklāt, ciktāl iesniedzējtiesa norāda, ka Bulgārijas tiesībās nav atļauts trešo personu paziņojumus ierakstīt mantojuma pieņemšanas un atraidīšanas reģistrā, ir jākonstatē, ievērojot šī sprieduma 39. punktā atgādināto Tiesas judikatūru, ka šai tiesai ir jānodrošina Regulas Nr. 650/2012 13. panta pilnīga iedarbība, piekrītot, ka pamatlietā aplūkoto paziņojumu par mantojuma atraidīšanu tai nosūta cits mantinieks, nevis tas, kurš ir sniedzis šo paziņojumu savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, un vajadzības gadījumā atstājot nepiemērotu jebkādu tam pretēju valsts tiesību normu.

- 55 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem jāatbild, ka Regulas Nr. 650/2012 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja mantinieks savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā ir reģistrējis mantojuma atstājēja, kura pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī bijusi citā dalībvalstī, mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu, tas neliedz iespēju citam mantiniekam šajā pēdējā minētajā valstī vēlreiz lūgt reģistrēt šo pieņemšanu vai atraidīšanu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 56 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (desmitā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi 13. pants

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tad, ja mantinieks savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesā ir reģistrējis mantojuma atstājēja, kura pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī bijusi citā dalībvalstī, mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu, tas neliedz iespēju citam mantiniekam šajā pēdējā minētajā valstī vēlreiz lūgt reģistrēt šo pieņemšanu vai atraidīšanu.

[Paraksti]